

ความรู้เกี่ยวกับ

ประชาคม

อาเซียน

เล่ม 2

✦ เหมาะสำหรับนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ✦

ความรู้เกี่ยวกับ ประชาคม อาเซียน

เล่ม 2

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญญา เลื่อนฉวี
เรียบเรียง

ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เล่ม 2

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญญา เลื่อนฉวี: เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่ 2: กุมภาพันธ์ 2558

พิมพ์โฆษณาครั้งนี้ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ตามกฎหมายแล้ว

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

ไม่อนุญาตให้คัดลอกเนื้อหา ภาพประกอบ รวมทั้งดัดแปลงส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือ ไม่ว่าด้วยวิธีการอื่นใด เพื่อสร้างฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือเผยแพร่ด้วยรูปแบบ และวิธีการใด ๆ
เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากทางสำนักพิมพ์แล้วเท่านั้น

ISBN 978-616-7797-01-4

ราคา 180 บาท

เจ้าของ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา: บริษัท สำนักพิมพ์ นิช จำกัด

บรรณาธิการ: ศิริกัญญา เลี้ยวศรีศรี

ผู้ช่วยบรรณาธิการ: พิษญา สิทธิบุตร ณัฐ เอ็มบ้านกวย

ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์: ศ.ดร.วารี นาสกุล รศ.นุชทิพย์ ป.บรรจงศิลป์ รศ.ดร.อภิญญา เลื่อนฉวี
รศ.พินิจ ทิพย์มณี ผศ.ดร.ธานี วรรณิ์

ออกแบบปก / จัดรูปเล่ม: อวิษฐา จอกลอย พรรษา เปี่ยมสมุทร

ธนัชภักดิ์ รัตนสิงห์ หทัยรัตน์ เข้มกำเหนิด อัจฉรีย์ อุ๋นภมรหล้า

ฝ่ายขายและการตลาด: นันทน์ภัทร์ ทารกิจ

บัญชีและการเงิน: แสงมณี ฉันทะกลาง

พิมพ์ที่: บริษัท ออฟเซ็ทพลัส จำกัด

95/39 หมู่ 84 ถนนสุขสวัสดิ์ ตำบลในคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์

จังหวัดสมุทรปราการ 10290 โทรศัพท์: 0-2461-2161-4 โทรสาร: 0-2461-2165

จัดจำหน่ายโดย: บริษัท สำนักพิมพ์ นิช จำกัด

100/26 หมู่ 10 ถนนนครอินทร์ ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 11000

โทรศัพท์: 0-2526-5559-61 โทรสาร: 0-2526-5562 เว็บไซต์: www.nichepublishing.co.th

หนังสือชุดประชาคมอาเซียน จัดทำขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2556

ทีมงานผู้เรียบเรียงได้พยายามตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้องมากที่สุด

หากผู้อ่านพบข้อผิดพลาดในเรื่องเนื้อหาข้อมูลหรือข้อบกพร่องในกระบวนการพิมพ์

โปรดแจ้งตามที่อยู่ข้างต้น หรือโทร: 0-2526-5559-62 อีเมล: marketing@nichepublishing.co.th

คำนำผู้เขียน

อาเซียนเป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยประชากรกว่า 600 ล้านคน และด้วยรายได้ประชาชาติมวบรวมประมาณ 2 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ ทำให้อาเซียนเป็นตลาดที่มีความสำคัญตลาดหนึ่งของโลก ปัจจุบันอาเซียนกำลังเป็นสถาบันหลักในภูมิภาคและเป็นเวทีพหุภาคีทางการทูตและการค้า นอกจากนี้ภูมิภาคแห่งนี้ยังมีความสำคัญต่อประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกันทั้งในแง่ยุทธศาสตร์และความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคง หากประเทศสมาชิกอาเซียนมีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น การผงาดขึ้นของอาเซียนจะเป็นตัวแปรสำคัญในระบบเศรษฐกิจและระบบการเมืองโลกอย่างแน่นอน

การศึกษาประวัติความเป็นมาของอาเซียน ตลอดจนพัฒนาการความร่วมมือของประเทศสมาชิกอาเซียนนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และเข้าใจ ผู้เขียนหวังว่าหนังสือฉบับนี้จะเป็นคู่มือสำคัญในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ตลอดจนเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้กับเยาวชนในการศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติม อันเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญญา เลื่อนฉวี

คำนำสำนักพิมพ์

หนังสือความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เล่ม 2 ที่ท่านผู้อ่านถืออยู่
นี้ เรียบเรียงเขียนขึ้นโดยรองศาสตราจารย์ ดร.อภิญญา เลื่อนฉวี อาจารย์
ประจำคณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ซึ่งเป็น
ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หนังสือ
เล่มนี้นับเป็นผลงานต่อเนื่องจากหนังสือความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน
เล่ม 1 ซึ่งเรียบเรียงโดยทีมนักวิชาการสำนักพิมพ์นิช ทั้งนี้ เนื้อหาภายใน
เล่ม 2 จะกล่าวเน้นในเชิงลึกยิ่งขึ้น โดยครอบคลุมเนื้อหาสำคัญ ๆ อาทิ
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอาเซียน กฎบัตรอาเซียน ประชาคมอาเซียนและการ
เข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน นอกจากนี้ ในเล่มยังกล่าวถึงกรอบความ
ร่วมมือของอาเซียน ตลอดจนพันธมิตรและเหลี่ยมเศรษฐกิจของอาเซียน
ซึ่งเชื่อว่าผู้อ่านจะได้รับความรู้เพิ่มเติมยิ่งขึ้น

สำนักพิมพ์ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญญา
เลื่อนฉวี ที่กรุณาเอื้อเฟื้อต้นฉบับงานเขียนคุณภาพให้กับสำนักพิมพ์ใน
ครั้งนี้ สำนักพิมพ์หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้อ่านทุกท่านจะได้รับความรู้ความ
เข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เพื่อการเตรียมพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง
ครั้งใหญ่เมื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างสมบูรณ์แบบในปี
พ.ศ.2558 หรือในอีก 2 ปีข้างหน้า

สำนักพิมพ์นิช

สารบัญ

บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอาเซียน

11

1.1 จากสมาคมอาสาสู่สมาคมอาเซียน	12
1.2 กำเนิดของอาเซียน	14
1.3 ปณิญาอาเซียน	16
1.4 รัฐสมาชิกอาเซียน	18
1.5 ภาษาทางการของอาเซียน	19
1.6 อัตลักษณ์ของอาเซียน	20
1.7 คำขวัญของอาเซียน	21
1.8 ตราสัญลักษณ์ของอาเซียน	24
1.9 ธงอาเซียน	25
1.10 เพลงประจำอาเซียน	31
1.11 วิสัยทัศน์อาเซียน 2020	33
1.12 นโยบายการดำเนินงานของอาเซียน	37

บทที่ 2 กฎบัตรอาเซียน

39

2.1 ความหมายของกฎบัตรอาเซียน	40
2.2 โครงสร้างและสาระสำคัญของกฎบัตร	42
2.3 วัตถุประสงค์ของอาเซียน	46
2.4 หลักการพื้นฐานของความร่วมมืออาเซียน	49
2.5 สภาพบุคคลตามกฎหมาย	52
2.6 กลไกการบริหารของอาเซียน	54
2.7 การประชุมสุดยอดอาเซียน	59
2.8 ประธานอาเซียน	70
2.9 เลขาธิการอาเซียน	72
2.10 เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของอาเซียน	75
2.11 กลไกการระงับข้อพิพาท	76

บทที่ 3 ประชาคมอาเซียนสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 79

3.1 เป้าหมายของประชาคมอาเซียน	80
3.2 ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน	82
3.3 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	85
3.4 ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน	89
3.5 การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	93
3.6 คุณลักษณะของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	96
3.7 ศักยภาพสำคัญของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	97

บทที่ 4 กรอบความร่วมมือของอาเซียน

103

4.1 ประเภทของความร่วมมือ	104
4.2 กรอบความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของอาเซียน	109
4.3 เขตการค้าเสรีอาเซียน	110
4.4 เขตการลงทุนอาเซียน	113
4.5 ความตกลงด้านการลงทุนอาเซียน	114
4.6 ความตกลงโครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน	116
4.7 ความร่วมมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและอิเล็กทรอนิกส์ของอาเซียน	118
4.8 กรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่ง สินค้าผ่านแดน	120
4.9 กรอบความตกลงว่าด้วยการรวมกลุ่มสินค้าและบริการ	121
4.10 ข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับคุณสมบัติของวิชาชีพหลัก	123
4.11 ปฏิญญาชะอำ - หัวหิน ว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้าน การศึกษา	127
4.12 แผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน	130

บทที่ 5 พันธมิตรและเหลี่ยมเศรษฐกิจของอาเซียน 133

5.1 คู่เจรจาของอาเซียน	134
5.2 กรอบความร่วมมือ “อาเซียน + 3”	136
5.3 กรอบความร่วมมือ “อาเซียน + 6”	139
5.4 การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก	140
5.5 เหลี่ยมเศรษฐกิจของอาเซียน	146
5.6 สามเหลี่ยมเศรษฐกิจอินโดนีเซีย - มาเลเซีย - ไทย	149
5.7 สามเหลี่ยมเศรษฐกิจสิงคโปร์ - มาเลเซีย - อินโดนีเซีย	151
5.8 สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจระหว่างจีนตอนใต้ - เมียนมาร์ - ลาว - ไทย	153
5.9 ห้าเหลี่ยมเศรษฐกิจอ่าวไทย - เจ้าพระยา - แม่โขง	155
5.10 หกเหลี่ยมเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง	157
5.11 เจ็ดเหลี่ยมเศรษฐกิจความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลเพื่อความ ร่วมมือหลากหลายทางวิชาการและเศรษฐกิจ	161
5.12 แปดเหลี่ยมเศรษฐกิจบริเวณอ่าวตังเกี๋ย	162

บทที่ 6 บทสรุป 163

6.1 อาเซียนในสถานการณ์ปัจจุบัน	164
6.2 ทิศทางในอนาคตของอาเซียน	167

ดัชนีค้นคำ 191

บรรณานุกรม 197

ประวัติผู้เขียน 199

ประเพณีตรุษญวน หรือปีใหม่ของชาวเวียดนาม

ASEAN MAP

บทที่ 1

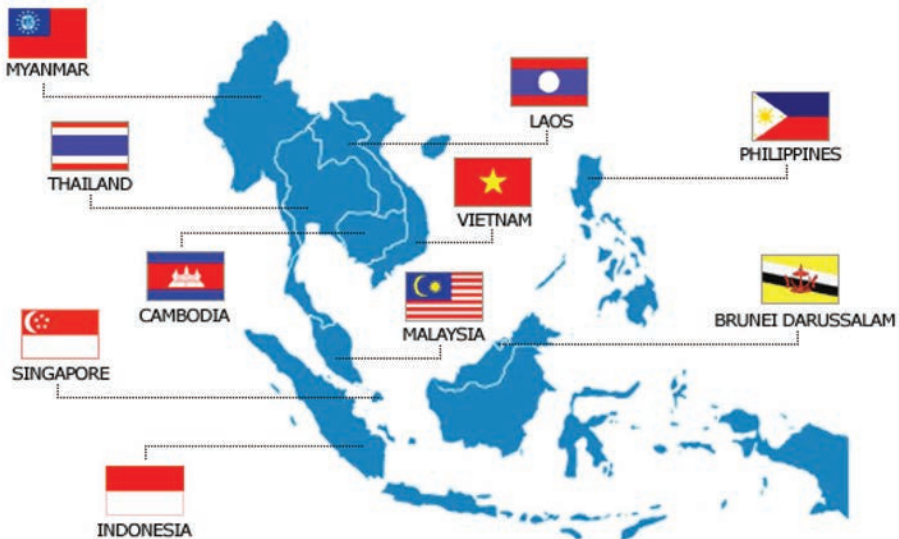
ความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับอาเซียน

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอาเซียน

ASEAN Member Countries

1.1 จากสมาคมอาสาสู่สมาคมอาเซียน

สมาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือสมาคมอาสา (Association of South East Asia: ASA) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2504 มีสมาชิก 3 ประเทศได้แก่ ฟิลิปปินส์ สหพันธมลายา และไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือกันทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม แต่เกิดการขัดแย้งกันเรื่องดินแดนระหว่างสหพันธมลายากับฟิลิปปินส์ ในปลายปี พ.ศ. 2505 ความสัมพันธ์จึงเหินห่างไป

ต่อมาปี พ.ศ. 2509 เกิดการรวมตัวขึ้นใหม่ สิงคโปร์ขอแยกตัวออกจากสหพันธมัลยา ในปี พ.ศ. 2508 และสหพันธมัลยาเปลี่ยนชื่อเป็นประเทศมาเลเซีย การรวมตัวกันครั้งนี้มีการขยายแนวคิดไปยังประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ จนสามารถรวมตัวกันได้เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 ที่กรุงเทพฯ จึงถือเอาวันที่ 8 สิงหาคม ของทุกปี เป็นวันอาเซียน

สมาชิกอาเซียนแรกก่อตั้งมีเพียง 5 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และสิงคโปร์ ต่อมาปี พ.ศ. 2527 เมื่อบรูไนได้รับเอกราชจากสหราชอาณาจักรอังกฤษ จึงขอเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนประเทศที่ 6

ส่วนกลุ่มประเทศกัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม ซึ่งเคยปกครองในระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์มาก่อน ได้เข้าร่วมกลุ่มสมาชิกอาเซียนในเวลาไล่เลี่ยกัน กล่าวคือเมื่อสหภาพโซเวียตล่มสลาย และการสิ้นสุดยุคสงครามเย็นในปี พ.ศ. 2534 การแบ่งแยกแนวคิดการปกครองในอดีตเริ่มคลี่คลาย ประเทศทั้งหลายหันมาร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้รัฐบาลไทยสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้มีนโยบายกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยมุ่งมั่นเปลี่ยนจากสนามรบเป็นสนามการค้า

เวียดนามเป็นประเทศแรกของกลุ่มที่เข้าเป็นสมาชิกอาเซียนในปี พ.ศ. 2538 ตามด้วยลาวและเมียนมาร์ในปี พ.ศ. 2540 ส่วนกัมพูชาเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มอาเซียนลำดับสุดท้ายในปี พ.ศ. 2542

ภาพงานประชุม The ASEAN Declaration

1.2 กำเนิดของอาเซียน

“อาเซียน” หรือ “สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” (ASEAN: The Association of Southeast Asian Nations) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของประเทศผู้ก่อตั้งจำนวน 5 ประเทศ ได้ร่วมลงนามในปฏิญญาอาเซียน (The ASEAN Declaration) ณ วังสราญรมย์ กรุงเทพมหานคร ได้แก่

1. นายอาดัม มาลิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย
2. นายตุน อับดุล ราซัค บิน ฮุสเซน รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติสหพันธรัฐมาเลเซีย

3. นายนาซิโซ รามอส รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
สาธารณรัฐฟิลิปปินส์

4. นายเอส ราซาร์ตันัม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
สาธารณรัฐสิงคโปร์

5. พันเอก (พิเศษ) ดร.ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
การต่างประเทศราชอาณาจักรไทย

ต่อมาวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2527 ประเทศบรูไนดารุสซาลาม
ได้เข้ามาเป็นสมาชิกเพิ่มเติม ตามด้วยประเทศเวียดนามเข้ามาเป็น
สมาชิกเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ขณะที่ประเทศเมียนมาร์
และลาวเข้ามาเป็นสมาชิกในวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 และ
ประเทศสุดท้ายคือกัมพูชาเข้าเป็นสมาชิกอาเซียน เมื่อวันที่ 30 เมษายน
พ.ศ. 2542 ทำให้ปัจจุบันอาเซียนมีประเทศสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ

1.3 ปฏิญญาอาเซียน

ปฏิญญาอาเซียน (ASEAN Declaration) หรือ ปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) เป็นเอกสารในการก่อตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งได้รับการลงนาม ณ กรุงเทพมหานคร ในวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 โดยในขณะนั้นมีสมาชิกผู้ก่อตั้งจำนวน 5 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะสกัดการแพร่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศเวียดนาม วันที่ 8 สิงหาคม จึงถูกกำหนดให้เป็นวันอาเซียน (ASEAN Day)

อาเซียน ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เริ่มแรกเพื่อสร้างสันติภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันนำมาซึ่งเสถียรภาพทางการเมือง และความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม วัตถุประสงค์หลักที่กำหนดไว้ในปฏิญญาอาเซียน มี 7 ประการ ดังนี้

(1) ส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และการบริหาร

(2) ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงส่วนภูมิภาค

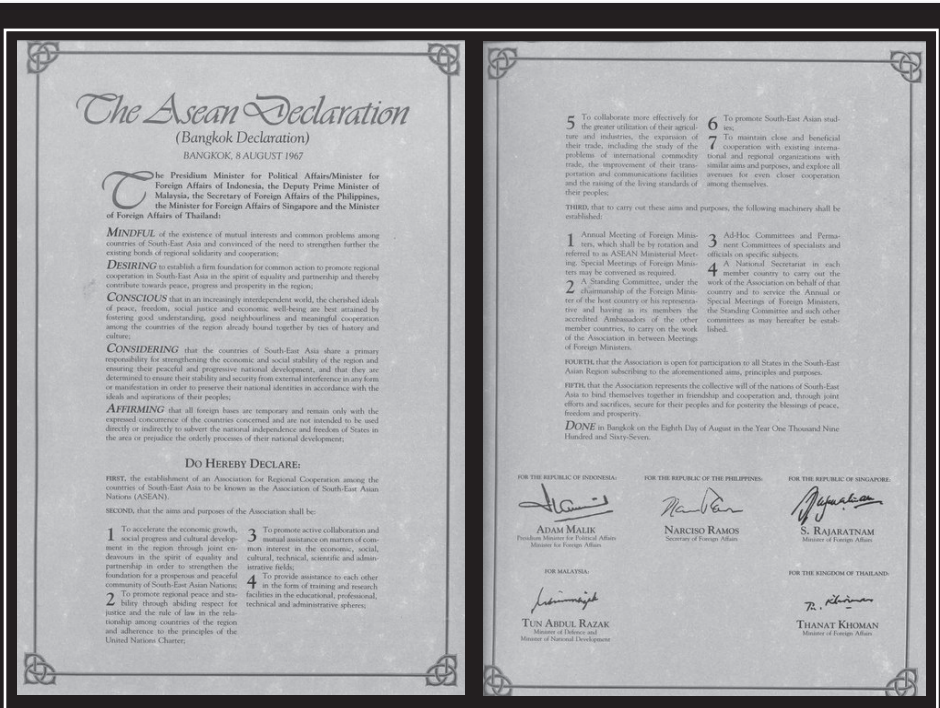
(3) เสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและพัฒนาการทางวัฒนธรรมในภูมิภาค

(4) ส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี

(5) ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในรูปของการฝึกอบรมและการวิจัย และส่งเสริมการศึกษาด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

- (6) เพิ่มประสิทธิภาพของการเกษตรและอุตสาหกรรม การขยายการค้า ตลอดจนการปรับปรุงการขนส่งและการคมนาคม
- (7) เสริมสร้างความร่วมมืออาเซียนกับประเทศภายนอก องค์การความร่วมมือแห่งภูมิภาคอื่น ๆ และองค์การระหว่างประเทศ

คำประกาศปฏิญญาก่อตั้งอาเซียน เรียกว่า “ASEAN Declaration” “ปฏิญญาอาเซียน” หรือ “Bangkok Declaration” “ปฏิญญากรุงเทพ” ร่างเสร็จสมบูรณ์ แล้วลงนามอย่างเป็นทางการ หลังการประชุมที่เริ่มเวลา 10:30 น. เช้าวันอังคารที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 / ค.ศ. 1967 ที่กระทรวงการต่างประเทศ วังสราญรมย์ กรุงเทพมหานคร

1.4 รัฐสมาชิกอาเซียน

รัฐสมาชิกอาเซียน ได้แก่ เนการาบรูไนในดารุสซาลาม ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาเลเซีย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

1.5 ภาษาทางการของอาเซียน

ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ในระหว่างการประชุม การโต้ตอบทางจดหมาย การจัดทำรายงานการประชุม ผลการพิจารณา และมติที่ประชุม ตลอดจนการจัดทำคำแถลงการณ์และการปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ของอาเซียนทั้งนี้ในฐานะที่เป็นสมาคม อาเซียนไม่ได้ให้บริการด้านการแปลหรือตีความ

ส่วนภาษาราชการของประเทศสมาชิก ได้แก่

บรูไน - ภาษาบรูไน

กัมพูชา - ภาษาเขมร

อินโดนีเซีย - ภาษาอินโดนีเซีย

ลาว - ภาษาลาว

มาเลเซีย - ภาษามลายู ภาษาอังกฤษ

เมียนมาร์ - ภาษาพม่า

ฟิลิปปินส์ - ภาษาฟิลิปปิน ภาษาอังกฤษ

สิงคโปร์ - ภาษามลายู ภาษาอังกฤษ ภาษาจีนกลาง ภาษาทมิฬ

ไทย - ภาษาไทย

เวียดนาม - ภาษาเวียดนาม